

Nr 80.

Godkänd av första kammaren den 26 mars 1925.

Godkänd av andra kammaren den 26 mars 1925.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl.

(Statsutskottets utlåtande nr 23.)

Till Konungen.

I den till riksdagen den 2 januari 1925 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1925—1926 har Eders Kungl. Maj:t — jämte det Eders Kungl. Maj:t under de särskilda huvudtitlarna föreslagit upptagande å riksstaten för förenämnda budgetår av erforderliga anslag till dyrtidstillägg, att utgå enligt nu gällande allmänna grunder för sådant tillägg åt befattningshavare i statens tjänst — under åberopande av det vid propositionen under rubrik »III. Övriga för flera huvudtitlar gemensamma frågor» fogade statsrådsprotokollet över finansärenden för nämnda dag föreslagit riksdagen förklara, att i fråga om bestridande av kostnaderna för dyrtidstilläggen vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, statens domäner, flottans pensionskassa samt statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. ävensom vid arméns och marinens verkstäder och fabriker m. fl. anläggningar skall för budgetåret 1925—1926 gälla vad i sådant hänseende blivit för budgetåret 1924—1925 beslutat.

I anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning hava inom riksdagen väckts åtskilliga motioner.

Sålunda har i en motion (I: 83) hemställts, att riksdagen ville besluta sådan ändring i grunderna för dyrtidstillägget för statens befattningshavare, att dyrtidstillägg må utgå även å den del av avlöning, som överstiger 800 kronor i månaden för reglerade och 650 kronor i månaden för oreglerade tjänster eller att ifrågavarande gräns åtminstone måtte höjas till den tidigare i ifrågavarande avseende fastställda gränsen eller till 1,250 kronor i månaden för reglerade och 1,000 kronor i månaden för oreglerade tjänster.

I två likalydande motioner (I: 154, II: 216), har hemställts, att riksdagen måtte bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag i årets statsverksproposition angående allmänna grunder för dyrtidstilläggets utgående till befattningshavare i statens tjänst, dock med nedanstående ändringar:

1) Stadgandet om minskning av dyrtidstillägget för icke barnförsörjningspliktig befattningshavare, som är under 25 år, utgår.

2) Utöver barntillägget och det procentuella dyrtidstillägget till befattningshavare utgår ett fast bottenlägg, med 10 kronor per månad för befattningshavare i de s. k. icke ny-lönereglerade verken och 8 kronor per månad för befattningshavare i de ny-lönereglerade verken, dock att bottenlägg och barntillägg tillsammans ej må uppgå till högre belopp än det procentuella tillägget för motsvarande tid.

3) Uppgår avlöningen för befattningshavare i icke ny-lönereglerat verk till mera än 620 kronor i månaden samt i ny-lönereglerat till 750 kronor i månaden, utgår å den del av avlöningen, som överstiger nämnda belopp, icke dyrtidstillägg.

Slutligen har i en motion (II: 200) hemställts, att riksdagen måtte dels besluta, att nu gällande bestämmelser rörande begränsning av dyrtidstillägget uppåt måtte upphävas, dels ock anvisa härför erforderliga medel.

Riksdagen anmäler i denna skrivelse sitt beslut i ärendet med undantag av de delar, som beröra befattningshavare under jordbruksdepartementet samt pensions- och indragningsstaterna.

Under de båda senaste budgetåren hava dyrtidstilläggen utgått i enlighet med en vid 1923 års riksdag godkänd författning i ämnet. Enligt då fastställda grunder skola dessa tillägg beräknas proportionellt i förhållande till övrig utgående avlöning, dock med särskilt hänsynstagande till befattningshavare med minderåriga barn. Eders Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag innebär, att dessa grunder skulle jämväl för nästkommande budgetår oförändrade bibehållas.

Förenämnda två likalydande motioner (I: 154 och II: 216) gå emellertid ut på att, utöver dyrtidstillägg och barntillägg, skulle till varje befattningshavare, oberoende av dennes ålder och oavsett hans ställning som familjeförsörjare eller icke, utbetalas ett bottenlägg av 10, respektive 8 kronor för månad. Om av statsfinansiella skäl icke full dyrtidskompensation kunde lämnas de statsanställda, vore dock, framhålles i motionerna, en särskild aktsamhet mot de lägre inkomsttagarna av nöden med hänsyn därtill, att dessa befattningshavares inkomster nästan utslutande utginge till ändamål, som kunde betecknas som livets nödtorft, vadan inskränkningar och nedprutningar i reallönen i mycket ringa grad vore möjliga.

I anledning härav bör uppmärksammas, att liknande yrkanden även framkommo vid 1924 års riksdag, dock utan att godkännas av riksdagen, samt att ett bifall till motionerna i stort sett skulle innebära en återgång, låt vara i förenklad form, till tidigare gällande men vid 1923 års riksdag omlagda grunder. Obestriddligen hava de sålunda antagna nya dyrtidstilläggsgrunderna medfört en viss minskning av lönerna för statens inkomstagare. De motionsvis anförda synpunkterna föranleda å andra sidan riksdagen till det uttalandet, att vid bedömandet av löneställningen för de grupper befattningshavare, för vilka motionärerna närmast framträda som

talesmän, icke bör bortses ifrån att dessa grupper — på sätt i motsvarande propositioner till 1923 och 1924 års riksdagar närmare belyses — genom på sista tiden genomförda lönerregleringar tillförsäkrats en förbättring i inkomstavseende, så att nuvarande sammanlagda inkomst i regel till realbeloppet, dyrtidstillägg inberäknat, väl motsvarar vad som utgick vid tiden närmast före världskriget. Genom de införda barnstilläggen — vilka uppgå vid nyreglerade verk till 48 kronor och vid övriga till 60 kronor för år och barn — föreligger också redan med nuvarande avlöningsgrunder möjlighet att bereda en extra lättnad för de inkomsttagare, vilka i försörjningshänseende äro minst gynnsamt ställda. Av nu nämnda skäl och då ett genomförande av de i motionerna förordade grunderna skulle medföra en kostnadsökning av omkring 12—13 miljoner kronor för år, har riksdagen icke ansett sig kunna bifalla motionerna i denna del.

Dessutom innefattar ifrågavarande båda motioner yrkanden om att den nu befintliga nedsättningen med 10 procent av dyrtidstilläggen till befattningshavare utan barn och under 25 år skulle borttagas. I övriga ovanberörda motioner har gjorts framställning om en liknande mindre jämkning, berörande vissa högre befattningshavare och av innebörd att den nu befintliga maximigränsen av 650 respektive 800 kronor för månad skulle höjas till tidigare stadgade högsta belopp av 1,000 respektive 1,250 kronor per månad eller helt borttagas. Beträffande dessa båda föreslagna ändringar har riksdagen uppmärksammat departementschefens i statsverkspropositionen gjorda uttalande, varav framgår, att frågan om det proportionella systemets utsträckning i nämnda båda detaljhänseenden gjorts beroende av en nyligen igångsatt utredning angående avlöningsförhållandena inom statsförvaltningen m. m.

Riksdagen har alltså bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, vilket förslag, såsom ovan nämnts, innebär, att nuvarande grunder skulle i enlighet med år 1923 utfärdad, alltjämt tillsvidare gällande kungörelse oförändrat tillämpas också för nästkommande budgetår. Riksdagen, som i sina skrivelser angående regleringen av utgifterna under de olika huvudtitlarna kommer att anmäla sina beslut om uppförande å riksstaten för budgetåret 1925—1926 av för ändamålet erforderliga anslag, får alltså nu allenast anmäla, att riksdagen, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag, beslutat, att i fråga om bestridande av kostnaderna för dyrtidstilläggen vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar samt statens vattenfallsverk, ävensom arméns och marinens verktyäder och fabriker m. fl. anläggningar skall för budgetåret 1925—1926 gälla vad i sådant hänseende blivit för budgetåret 1924—1925 beslutat.

Stockholm den 26 mars 1925.

Med undersätlig vördnad.